

Μένης Κουμανταρέας

Ο Εριχ Χόνεκερ στο ντιβάνι ενός... έλληνα ψυχαναλυτή

Στο νέο του μυθιστόρημα ο Μένης Κουμανταρέας φαντάζεται τις τελευταίες ημέρες του πρώην ηγέτη της Ανατολικής Γερμανίας και τον βάζει να μιλάει για τις εμμονές του σε έναν νεαρό έλληνα ψυχίατρο

Οι ιστορίες του Μένη Κουμανταρέα διαδραματίζονται σχεδόν πάντοτε στους δρόμους της Αθήνας. Κάπως έτσι, λοιπόν, με μια σύντομη σκηνή σε ένα αθηναϊκό διαμέρισμα αρχίζει και το τελευταίο του μυθιστόρημα με το οποίο μετακομίζει μάλιστα έπειτα από χρόνια σε νέο εκδοτικό οίκο.

«Μια δέσμη αυγουσιόπικου αθηναϊκού ήλιου γλίστρησε απ' το κουφωμένο παράθυρο και πέφτοντας στα μάτια του ξαπλωμένου άντρα τον ξύπνησε. Πέταξε το σεντόνι από πάνω του κι έμεινε να παρατηρεί γύρω» γράφει ο Κουμανταρέας στο

πρελούδιο του νέου του βιβλίου «Θάνατος στο Βαλπαράιζο». Αυτή τη φορά όμως ο συστηματικός αθηναιογράφος εγκαταλείπει το άστυ για να μας ταξιδέψει στη Λατινική Αμερική με έναν πολύ παράξενο τρόπο. Ο πρωταγωνιστής του δεν κατονομάζεται. Είναι ένας «ψηλός τριανταεφτάχρονος με μπεζ θερμό κοστούμι και το βαλιτσάκι στο χέρι» που επιστρέφει στην Αθήνα έπειτα από θητεία δύο χρόνων σε μια ψυχιατρική κλινική του Σαντιάγκο. Εκεί, ένας μυστηριώδης τύπος ονόματι Φέλζενσταϊν φιλοξενεί τον ετοιμοθάνατο Εριχ Χόνεκερ.

Η υγεία του έχει επιδεινωθεί έπειτα από χημειοθεραπείες και ο Φέλζενσταϊν καλεί τον νεαρό έλληνα γιατρό να τον βοηθήσει. Θα συναντηθούν στην εσωτερική αυλή μιας λευκής βίλας και οι δύο τους θα βιώσουν μια εντελώς παράδοξη ιστορία. Ο Χόνεκερ θα εμπιστευτεί τον Έλληνα, για τον οποίο γνωρίζει ότι έχει σπουδάσει στο Βερολίνο και έχει υπάρξει μέλος της Κομμουνιστικής Νεολαίας Ελλάδος. Και κατά τη διάρκεια των συναντήσεών τους θα αρχίσει να του μιλάει για τη ζωή του και για τις εμμονές του.

Μένης Κουμανταρέας
ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΒΑΛΠΑΡΑΪΖΟ
ΕΚΔ. ΠΑΤΑΚΗ, 2013
ΣΕΛ. 266, ΤΙΜΗ: 14,70 ΕΥΡΩ

Στην ιστορία εμπλέκεται επίσης ένας αδιάτακτος νεοναζί και μια μοιραία γυναίκα που διευθύνει ένα μπορντέλο στο λιμάνι του Βαλπαράιζο. Η δόνα Κοντσέτα, η οποία μαζί με τον Εριχ προσπαθεί να αποτρέψει την αναβίωση του φασισμού, αναθέτει στον γιατρό να μεταφέρει στην Ευρώπη ένα σημαντικό μήνυμα του κομμουνιστή ηγέτη.

Κάπως έτσι αρχίζει το θρίλερ του Κουμανταρέα που θα ολοκληρωθεί στην Αθήνα. Τα πρόσωπα είναι φανταστικά – και ο έλληνας γιατρός, το alter ego του συγγραφέα –, όχι όμως τα γεγονότα και τα ιστορικά πρόσωπα που περιβάλλουν τον Εριχ Χόνεκερ. Ο μύθος πλέκεται γύρω από τις τελευταίες ημέρες του στη Χιλή όπου αυτοεξορίστηκε μαζί με τη σύζυγό του Μαργκότ Χόνεκερ. Μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου, τον Νοέμβριο του 1989, ο τελευταίος γενικός γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος και Πρόεδρος της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας δικάστηκε και φυλακίστηκε τον Ιούλιο του '92. Εξή μήνες αργότερα, τον Γενάρη του '93, αποφυλακίστηκε λόγω ανκέστου βλάβης. Το ύφος του Κουμανταρέα εξοικονομεί να είναι γνώριμο. Πενήντα χρόνια μετά την κυκλοφορία του πρώτου του βιβλίου «Τα μηχανάκια», που εκδόθηκαν το

1962, η γραφή του ογδοντάχρονου λογοτέχνη παραμένει ανάλαφρη και οι εικόνες του καθαρές και διάφανες ανακαλούν στη μνήμη μας παιδική καλλιγραφία. Ο «Θάνατος στο Βαλπαράιζο» όμως δεν θυμίζει σε τίποτα τη «Φανέλα με το εννιά», τον «Ωραίο Λοχαγό», την «Κυρία Κούλα» ή τη «Βιοτεχνία Γυαλικών».

Είναι σίγουρο επίσης ότι θα προκαλέσει πολλές πολιτικές συζητήσεις αφού αυτή τη φορά ο συγγραφέας θίγει τον κίνδυνο αναβίωσης του ναζισμού, ενώ ανάμεσα στις γραμμές διακρίνεται η συμπάθειά του για τον αμφιλεγόμενο ανατολικογερμανό ηγέτη. Με την περιγραφή του άρρωστου Χόνεκερ μοιάζει άλλωστε να ξεορκίζει τη δική του πρόσφατη ασθένεια. Ο ίδιος έχει πει μάλιστα παλιότερα ότι «κάθε βιβλίο είναι αυτοβιογραφία – είτε είναι μασκαραμένη είτε όχι».

Ο Εριχ Χόνεκερ, τελευταίος ηγέτης της Γερμανικής Λαοκρατικής Δημοκρατίας (1971-1989), μετά την Πτώση του Τείχους δικάστηκε και φυλακίστηκε για έξι μήνες. Αργότερα αυτοεξορίστηκε, μαζί με τη σύζυγό του Μαργκότ (φωτογραφία) στη Χιλή, όπου και πέθανε, τον Μάιο του 1994

Ο Μένης Κουμανταρέας έχει στο ενεργητικό του πάνω από είκοσι μυθιστορήματα και συλλογές διηγημάτων καθώς και δύο Κρατικά Βραβεία Λογοτεχνίας

Το τελευταίο πουκάμισο

Μέσα στην τετράγωνη κατάλευκη αυλή, ο γιατρός με την άσπρη θερινή φορεσιά του περιεργαζόταν το τσαλακωμένο και σε μερικές μεριές κιτρινωμένο κοστούμι του ηγέτη.

Η διαδρομή Βαλπαράιζο - Σαντιάγκο για τον Εριχ ήταν ένας απολογισμός ζωής. Μια έξοδος από τη φυλακή με συνοδό έναν Ναζί, προτού φανεί η επόμενη, που αυτή τη φορά ήταν η έπαυλη Φέλζενσταϊν. Κι αντί να απολογείται στον γερμανό ανακρίτη του Χίτλερ ή του Κολ, τα έλεγε τώρα σ' αυτόν τον γιατρό που η καταγωγή του ήταν η κοιτίδα της ελευθερίας, με την ελπίδα αν όχι να τύχει απαλλαγής, τουλάχιστον να γίνει πιστευτός. Γερμένος στην ψάθινη πολυθρόνα, με τα γυαλιά του να κρέμονται πιασμένα στα δάχτυλα του ενός χεριού και με το χιλιάνικο πουράκι σβηστό στο άλλο χέρι απ' όπου ξεκινούσε ο ορός για να καταλήξει κρεμασμένος στο στατό, άφηνε τον ιδρώτα μέσα από τα αραιωμένα του μαλλιά να κυλά στο μέτωπό του.

Μα κι ο γιατρός, στριφογυρίζοντας στο κάθισμά του σαν κολασμένος και καπνίζοντας σαν αράπης, προσπαθούσε να βρει ποια θέση του ταίριαζε καλύτερα: του ψυχιάτρου ή του κατασκόπου; Ή μήπως η διαφορά ανάμεσα στα δύο ήταν μικρή;

(Απόσπασμα από το βιβλίο)